

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

?ITAJU?I UHODE

Todor Dutina

?itaju?i *Uhode* ?ovjek brzo zaklju?i da prostitucija nije najstariji zanat na svijetu, da ima zanata koji su i stariji i složeniji, da ima igara u kojim su ulozi ve?i i krvaviji, a gubici strašnji i beznadežniji.

Uhode se mogu ?itati kao uzbudljivo štivo o vje?no zanimljivoj špijunaži, kao istorijski roman, kao niz psiholoških studija, kao zbirka pripovjedaka u kojim se prepli?e stvarnost i legenda, mjestimi?no kao zbirka lirskih pjesama, ili pak nerazumljivih šifrovanih poruka, i šta god zaklju?ili, kako god imenovali ovu prozu, pogriješi?ete i bi?ete veoma blizu istine.

Trilera i romana sa trilerskim elementima ima bezbroj, ali romana u kojim bi se istorija nacionalne misli o opstanku podudarala i poklapala sa istorijom uho?enja kao vojne, politi?ke, pa ako ho?ete i nau?ne discipline, da mi znamo, nema ni kod nas ni u svijetu. Ima knjiga, poput *Uhode* Džemsa Fenimora Kupera, u kojim je uho?enje u jednom kra?em razdoblju (rat Sjevera i Juga) i kroz sudbinu jedne li?nosti dato kao dio nacionalne borbe, ali nema knjige u kojoj bi uho?enje bilo istraženo ?ak u cjelokupnoj istoriji jedne zemlje kako je to u?injeno u Suši?evim *Uhodama*.

Prostom ljudskom oku nevidljive su suze i krv što se svakodnevno liju oko uhoda i uho?enja. Nije ovdje rije? o zastrašuju?oj Orvelovoj 1984-toj u kojoj je uho?enje dovedeno do potpune javnosti, dakle do potpune svoje suprotnosti, do apsurda, ve? o skrivenoj borbi na život i smrt o kojoj se prava istina ne saznaje nikad, o borbi kojoj ni njeni akteri naj?eš?e ne znaju ni obima, ni kraja ni kona?nog smisla, mada u njoj stalno zalažu jedino i najviše što imaju – život.

Kad završi ?itanje *Uhoda*, i kad odloži knjigu, ?itaocu se na prvom mjestu javi misao da istorija zemlje, istorija naroda, nije ono što se ?ita u udžbenicima, da je to što se nalazi u knjigama samo daliki odsjaj i odjek onog što se skriva po tajnim pretincima, po arhivama, što se uništava odmah nakon upotrebe, što ostaje nedešifrovano za sva vremena ili se odnosi u grob. Tajni a nemjerljivi pokreti, lukavstva, nadmudrivanje, svirepost pod plaštom plemenitosti, licemjerje u službi istinskog uvjerenja i iskrenost u službi najstrašnijeg licemjerja, sve su to elementi i zakonitosti uho?enja u kojem nema sredstva koje ne bi bilo opravdano ponaj?eš?e skrivenim i nepoznatim ciljem. Uho?enje, to je pri?a o santi leda ?iji je samo mali dio vidljiv, to je skrivena ali istinita istorija svake organizovane ljudske zajednice.

Specifi?na istorija bosanske države to je specifi?an vid borbe razli?itih i mnogobrojnih uhoda. Gubitak samostalnosti bosanske države u XV vijeku Suši? vidi u njenom gubitku mo?i da se odupre tu?im, na prvom mjestu dubrova?kim i turskim, uhodama. Narastanje njene mo?i na ovom planu nužna je posljedica i uzrok narastanja njene nacionalne oslobodila?ke misli.

...Gradaš?evi? iz *Uhoda* javlja se kao prvi za?etnik nacionalne oslobodila?ke misli Muslimana u Bosni, prvi ?ija misao u sebi nosi i elemente klasnog oslobo?enja i svijesti o istorijskoj nužnosti i potrebi zajedni?kog življenja triju naroda u Bosni. On se zapravo javlja kao nosilac svih progresivnih elemenata ?ovjeka sa ovog tla. Njegova sposobnost da se odupre uhodama ovdje se javlja kao znak prepoznavanja za ponovno uspostavljanje bosanske vitalnosti.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.